

Tüýkesmeler

Category: Hekaýalar, Kitapcy, Satiriki hekaýalar, Sözler

написано kitapcy | 22 января, 2025

Tüýkesmeler TÜÝKESMELER

(felýeton ýerine)

Gadymy Şagadamyň orruk ortasynda iki sany kümsük pete-pet gabatlaşdylar. Olaryň ikisem ýigrimi başyň dälijesi bolsalar-da, pişesiz entäp ýören bikärlerdi. Mars Sadykow köne ülpeti Nedir Merdanowa duşandygyna begenip, gyzyň tapan ýaly, ýyrş-ýyrş etdi. Olar tirkeşip, deňiz kenaryndaky meýhanalaryň birine bardylar. Töre geçip, jaýlaşdylar. Çişlik, çekdirmedir bökdürme öňlerine gelensoň, kümsükleriň söhbeti alşyp gitdi.

– Hawwa, Mars halypa, bi günler nä kär edýäň?

– Şo-ol öňki kärdir. Özüň haýsy pişä ulaşyp ýörsüň?

– Meňem köneje kärim. On barmagym sag bolsa hor-homsy boljak gümanym yok.

– Tüweleme, ikimizem öz söýgüli kärimize wepal-ow! Gel, şonuň saglygyna götereli!

– Baş üstüne!

Bulgurlar yzly-yzyna jyňňyrdady. Kelleler gyzdy. Olar soňabaka nirede oturandyklarynam unutdylar. Ker bilen gepleşýän ýaly gygyryşyp, pynhan syrlaryny ile ýaýyp ugradylar. Nedir Merdan ogly agzyny köpürjikledip men-menlik satýardy.

– Näçe ýataklary garaldyp, ençe keteklerde ýumurtga togalabermeli etsemem, ýeke gezek ele düşen dälidirin!

– Ökdeläpsiň-ow! Gol beren ussadyň barmy?

– Eýsem näme.

– Oňa kim diýerler?

– Şagal Şagal ogly diýerler.

Sadygyň dogmasy Mars gülüp-gülüp kese ýykylady.

– Be, sen-ä degişgen bolup gidipsiň. Heý-de gezip ýören şagaldanam halypa bolarmy?

– Gulak as! Şagallar ogurlyga haçan gidýärler? Ýelli-ýagmyrly gijeler. Ýa-da ukynyň iň şirin wagty, daň ýyldyzy gözünü

görkezmänkä. Menem şol göreldä eýerýän.

– Düşnükli.

– Balbulagyň ýokarragynda ýaşaýan bendeleriň biri bir goýuny iki ýyla golaý bakyp-bejerdi. Bakysy ýetirlen baggoýun semräp, sygyr ýaly boldy.

– «Ekin ekeniňki, mal bakanyňky» diýipdirler. Ol goýnuň saňa näme dahyly bar?

– «Sakawayň soňuna seretsen-e!» Şagal halypamyň awa çykýan mahaly, gijäniň tüm garaňkylygynda ýaňky baggoýuny gaplaň aparana dönderdim. Muny ynsan-a däl, hatda itlerem duýmady. Ele düşen oljany weşeň-weşeň pula öwräge-de, ine, saňa hezzet-hormat edip otyryn.

– Garaňky gijede бүкdekläp ketege-ýataga girip ýörmegi öňýeten ogry oňarar. Başarsaň, meňki ýaly gündiziň günortany depseň yranmaz öýleri urup, gülberini göçürip gaýdýarlar.

– Heý, gündizem öý urup bolarmy?

– Başarsaň, başaryp bolmajak iş ýokdur. Menem saňa soňky başdan geçirmelerimiň birini gür bereýin. Ýelken ýaly gulagyňy bäri çöwür.

– Gulagym sende, aýdyber.

– Jübime pul düşjegini öňünden duýýaryn.

– Nädip?

– Elimiň aýasy gijeýär. Ol gezegem şeýle boldy. Gelmişekleriň kisesini bilbiliň ketegine öwüräýin diýip aeroporta bardym. Elim uran kisämden boş çykmasa-da, aýamyň gijilewügi aýrylmady. Gaýtam güýjäp, ýüregme düşüp ugrady. Diýmek, maňa has gabarak olja garaşýar. Daş çykdy. Ho-ol, aňyrda seleňläp oturan gatbar-gatbar ýaşaýyş jaýlaryna tarap ümzük atdym. Ikinji gatdaky äpişgäniň ýokarky gözi açyk eken. Şol otagyň gapy tarapyndan baryp, işigi şunça kaksam-da, ses beren ynsan bolmady. Içerde janly-jandar bara meñzeş däl. Onnoň şol jaýyň yzyna dolandym.

Gapdalda başlanyp, taşlanan gurluşyk bardy. Işçileriň taşlap giden köne-sanasyňa girip, julumy çalşyrdym. Iki sany hekli bedräni, tam agardylýan gurallary, dört-bäş gulaçlyk merdiwany ýaşaýyş jaýyna tarap süýredim. Hawa, ýeke kişi menden erbetlik güman etmedi. Gaýtam: «Berekella, biziň jaýymyzam remont

edeweriň!» diýýärler. Menem: «Garaşyberiş, size-de nobat ýeter» diýýärim.

– Wah, seň «remont» eden içeriňde soňra tupan turýanlygyndan habarlary ýok-da olaryň.

– Yzyny diňlesene! Merdiwany söýäp, ýokary dyrmaşdym. Öňünden peýläp goýan äpişgämiň töweregine uly yhlas bilen hek çaldym. Onsoň aýnadan içeri jykkladym.

– Heke bulaşanyňa degýärimi?

– Olar ýaly olja seň düýşüňe-de giren däldir. Edil, patyşalaryň hazynasy ýaly eken. Äpişgäniň açyk gözünden elimi sokup, ildirgijini ýazdyraga-da, öýüň törüne geçdim. Ýalpyldawuk aýakgaplary, göwher gap-gaçlary, sütüklü gursakçalary, heniz adam ysy çykmaryk penjekdir balaklary, täzeje çaga egin-eşiklerine deňiç orta üýşürdim.

– O zatlary nädip alyp gitjek?

– Hekdir sementden boşan köne haltalary özüm bilen alyp barypdym. Gülberleri şolara gapgardym. Ýigrimi gramlyj altyn zynjyrlary, enaýyja sagatlary penjegimiň jübüsine dykdym.

– Pul ýok ekenmi o taýda?

– Kän eken. Olary goltuk jübime saldym.

– Başga jübüňe salanda bolmaýamy?

– Sen-ä pekge ekeniň-aý. Pul ýüregi ýyladyp duraa adam pahyr gaýratly bolýar-a. Düşdüňmi?!

– Adamlaň aýak üstünde gezip ýören wagty sen güpbasdy edilmekden gorkmadyňmy?

– Kimden gorkaýyn? Şol gazykdan ýöretme sadaja goňşujyklardanmy? Içi deljr harytlardan doly, daşy çaňjaryp duran köneje haltalary gurluşygyň aňyrsyndaky hendege tarap hyklap-çoklap alyp barýarkam goňsularyň käbiri maňa dözmezligen etdiler. Ussa akyr-ukurlary azyrak göter. Ýogsam agram salyp, biliňi gypjyndyrarsyň. Isleseň göterişmäge kömek edeli!» diýdiler.

– Birküç sany haltany olaryň arkasyna goýmaly ekeniň.

– «Gerekli daşyň agramy ýok» diýipdirler. Agyram bolsa o zatlary çekmäge bir özüm hötde geldim. Soňam bir kireýkeşiň yük maşyny bilen öýüm getirdim.

– Biriniň öýüni göçürüp gelendigiňi aýalyň geňlemedimi?

– «Aýalda akyl bolmaz, eşekde sekil» diýip, ötenlerimiz rast aýdyrlar. Men oňa: «Bir dostum gyssagly göçüp gitmeli boldy. Oňa pul gerek. Ähli öý goşlaryny satyp bermegi menden towakga etdi» diýip, çyna berimsiz jypdyrdym welin, ol görgülijik bi bol-telkiligiň änigine-şänigine ýetjegem bolmady. Gaýtam, kömekleşdi. Harytlary mazamlap, bahasyny ýetirip ýelmemäge başlady:

– Onça zada hyrydary nädip tapdyň?

– Men seň ýaly il ýatyp, it uklansoň ogurlyk edip, pynhan söwda edemok. Meňki hemişe aç-açanlyk. Şäheriň köp mähelleli ýerlerinde açyk söwda guraýan welin, satuwa çykaran harydym duw-dagyn bolaýýar. «Jennet» dükanynyň işiginde söwdam şeýlebir gyzdy welin, hatda dükançy gelinler öz söwdalaryny taşlap, meň daşyma egele bolaýdylar. Olar ömründe nobata durup görmedik gelinler-dä. Agzymdan çykaran nyrhymy elime tutduraga-da, haltamdaky zatlary ham paýlaşan ýaly edäýdiler.

– Onsoň, «remont» eden öýüňden gazanan «girdejiň» näçeräk dagy boldy?

– Manat hasaby bilen 50.000-den geçendigine özüm diri şaýat. Hemmesini satyp ýetişemok, artan-süýşen haryt ýene bar öýde.

– Ýör, onda size gitdik. Belki menem tüýümi täzelärin. Şu artyp galan şylhalardan bizar bolupdyryn.

– Ýogsa-da, meň artbujagym gijäp ugrady. Bi nämäniň alamatyka?

– Meňkem şeýle. Biz tizara uzak ýola rowana bolarys.

– Diýmek, biz başga şäherlere syýahata gideris, şo taýlardaky kärdeşlerimize penr berip, olaryň rysgallaryny agyzlaryndan kakup gaýdarys.

Yranyşyp barýan iki sany lül-gammar «Söýenişen ýykylmaz» edip, özlerini zordan Marsyň öýüne atdylar. Öý eýesi öz harydyna gymmadrak nyrh kesip, Nediri aldap-ogşap soýmaga synanyşýar. Olam serhoş bolsa-da öz hasabyna jür.

Birdenkä-de serhoşlaryň gepleri azaşdy. Ýaka tutuşyp, gyzyl ýumruğa girdiler. Araçy bolmansoň it bolup çeýneşip, şagal bolup uwlaşdylar. Soňra söweş daşarda dowam etdi. Olar biri-birini gaýgyrman ýenjýärdiler.

Kimdir biri milisiýa jaň edensoň, «kärdeşleri» idenekleşip, alyp gitdiler. Gargynçdyr sögünçler milisiýanyň jaýynda-da

dowam etdi. Mars sesine bat berýär.

– Sen ownukçyl kümsük. Biziň adymyza ysnat getirip, jüýje-towuk, owlak-guzy ogurlaýaň.

– Sen bolsa öý ýaryp, galyň bendäň içini juwladýaň.

Gahar-gazaba münen pyýadalar ähli aýyplaryny biri-biriniň ýüzüne bazyrdadyp basdylar. Milisiýa işgärlerine-de geregi şol. Olaryň gep-gürrüňleriniň gylyny gyşartman ýazga geçirdiler. Soňam olary huşa getirijä ýeke günlük «myhmançylyga» iberdiler.

Ertesi özlerine gelen tüýkesmeler düýnki aýdan sözlerinden kes-kelläm boýun towladylar. Nedir özüni dälilige salyp, düblän boldy. Möjek alana dönen goýnuň derisi Nediriň öýünden çykansoň, ol gaçybatalgasyny aldyrdy.

– Muňa goýnuň özi günäkär. Howlyma girip, bag-bakjalarymy wes-weýranlapdyr. Menem şoň öwezine, onuň başyny kesip, derisini serdim.

Marsyň tünegi barlananda bolsa onuň heniz ýoguna ýanyp ýetişmedik 4.250 manatlyk ogurlyk zatlary tapyldy. Ol indi jezadan sypmajagyna göz ýetirdi. Ýöne ony ýeňilleşdirmek üçin sapalak atmaga başlady.

– Şol öýüň eýesiniň maňa kän pul bergisi bar. Wagtynda üzlüşmän, meni it aldan ýaly edip ýör. Onsoň menem şeýdip özümjik hasaplaşaýdym.

«Dertdeşleriň» ikisem eli bilen edenini egni bilen çekmeli boldy. Nediriň lükgeligi bilen bokurdagyndan ötüren ýumry goýnunyň bahasyny garry kakasy pensiýasyndan tölemäge razylaşdy. Marsyň ýele sowran elli müňüniň gowzuny doluşmaga döwtalap dogan-garyndaş welin tapylmady. Karzyny üzmek üçin sud oňa üç ýarym ýyl möhlet berdi. Ol häzir çitenekli simiň aňyrsynda daşy saklawly işläp, gazanç edýär.

Ogry-jümrüleriň artbujagy gijese eýelerini, gör, nirelerden çykarýan eken!

Oraz GUWANJALYÝEW. Satiriki hekaýalar